

Редьярд Кіплінг

.007

(оповідання)

Паротяг, після суднового двигуна, — це найчутливіша річ, яку коли-небудь створювала людина; а номер «.007», окрім того, що був чутливим, був ще й зовсім новим. Червона фарба заледве встигла висохти на його бездоганному буферному брусі, передній ліхтар сяяв, мов каска пожежника, а кабіна могла б зійти за вітальню з оздобленням із твердого дерева. Після випробувань його закотили до депо — він уже попрощався зі своїм найкращим другом у майстернях, підйомним краном; великий світ лежав за порогом, і решта паротягів тепер приглядалися до нього.

Він дивився на півколо сміливих, немигаючих ліхтарів, чув тихе муркотіння та бурчання пари, що підіймалася в манометрах, — і зневажливе шипіння, коли трохи піднімався послаблений клапан. Він віддав би місячний запас мастила за право проповзти крізь власні тягові колеса у цегляну яму для попелу під собою. «.007» був восьмиколісним паротягом «американського» типу, дещо відмінним від інших свого роду; у бухгалтерських книгах Компанії він значився вартістю у десять тисяч доларів. Проте, якби ви купували його за власною оцінкою самого паротяга після півгодинного очікування у напівтемному лункому депо, ви б заощадили рівно дев'ять тисяч дев'ятсот дев'яносто дев'ять доларів і дев'яносто вісім центів.

Важкий товарний «Могул» із коротким шляхоочисником та топкою, що звисала всього на три дюйми над рейкою, розпочав цю нечемну гру, звернувшись до «Консолідації» з Пітсбурга, що перебував тут у гостях.

— Звідки сюди занесло це створіння? — спитав він, випустивши мрійливу хмарку легкої пари.

— Мені б зі своїми моделями розібратися, — була відповідь, — куди вже там стежити за вашим мотлохом. Гадаю, це щось із того, що лишив по собі Пітер Купер, коли спочив.

«.007» затремтів; пара в ньому закипала, але він тримав язика за зубами. Навіть дрезина знає, над яким паротягом експериментував Пітер Купер у далеких тридцятих роках. Той возив вугілля та воду у двох яблучних діжках і був не набагато більшим за велосипед.

Тут озвався малий, досить новий маневровий паротяг із невеликою сходинкою перед буферним брусом; колеса його стояли так близько одне до одного, що він скидався на поні-бронко, який готується брикнути.

— Мабуть, щось не так із колією, якщо пенсільванський гравієвоз повчає нас щодо нашого майна. З цим малим усе гаразд. Його спроектував Юстіс, а Юстіс спроектував і мене. Хіба цього недостатньо?

«.007» міг би перевезти цей маневровий паровозик у своєму тендері по всьому подвір'ю, але був вдячний навіть за таке дрібне слово втіхи.

— На Пенсільванській дорозі ми не тримаємо дрезин, — відрізав «Консолідація».

— Оця... гм... ятка з горішками вже достатньо стара й бридка, щоб говорити за себе сама.

— З ним ще ніхто не говорив. Про нього лише теревенили. Хіба на Пенсільванській дорозі не вчать манер? — відказав маневровий.

— Тобі місце на станційних коліях, Поні, — суворо мовив «Могул». — Тут зібралися ті, хто ходить на далекі відстані.

— Це ви так думаєте, — відповів малий. — До кінця ночі дізнаєтеся більше. Я був на сімнадцятій колії, і тамтешній вантаж — о, Боже милий!

— У мене й у своєму відділку клопоту вистачає, — мовив сухорлявий легкий приміський паротяг із дуже блискучими гальмівними колодками. — Мої пасажирів не заспокоїлися, доки не витребували вагон-салон. Його почепили в самому хвості, і тягнеться він гірше за снігоочисник. Колись я його точно відірву, і тоді вони звинувачуватимуть усіх, крім власної дурної голови. Скоро вони проситимуть мене тягнути вагон із закритими переходами!

— Тебе зробили в Нью-Джерсі, чи не так? — спитав Поні. — Так і думав. Возити пасажирів та вантажівок — задоволення невелике, але кажу вам, це куди краще, ніж сортувати вагони-холодильники чи нафтові цистерни. Та я ж тягав...

— Тягав! Ти? — зневажливо кинув «Могул». — Усе, на що ти здатний — це підштовхувати вагон із холодокомбінату по станції. Ось я... — він на мить замовк, щоб надати словам ваги, — я воджу «Летючий Товарний» — одинадцять вагонів дорожчих за будь-що, про що ви тільки можете подумати. Одинадцять б'є — і я рушаю; мій розклад — тридцять п'ять миль на годину. Дороге, швидкопсувне, ламке, термінове — це все я! Приміський рух лише на один ступінь вищий за маневрування. Справжній зиск дає кур'єрський вантаж.

— Ну, я зазвичай не маю звички вихвалитися, — почав «Консолідація» з Пітсбурга.

— Невже? Тебе ж прислали сюди, бо ти крехтів на підйомі, — перебив його Поні.

— Де я крехчу, ти б просто ліг, Поні; але, як я вже казав, я не люблю хвалитися. Тим не менш, якщо хочете побачити, як жваво рухається справжній вантаж, вам слід поглянути на мене, коли я з піснею лечу крізь Аллеґані з тридцятьма сімома вагонами руди за спиною, а мої гальмівники б'ються з волоцюгами, щоб ті не заважали мені сурмити. Тоді мені самому доводиться стримувати весь потяг, і, хоч це я сам кажу, жоден вантаж від мене ще не втікав. О ні, пане. Тягнути — це одне, а розсудливість і виваженість — зовсім інше. У моїй справі потрібна виваженість.

— Ах! Але... але чи не паралізує вас усвідомлення вашої неосязної відповідальності? — пролунав дивний хрипкий голос із кутка.

— Хто це? — прошепотів «.007» приміському паротягу з Нью-Джерсі.

— Компаунд — експериментальна модель — нікудишня річ. Останні пів року вона маневрувала на коліях Бостона й Олбані, коли не стояла в майстернях. Вона ощадлива (як на мене — просто скнара) щодо вугілля, але надолужує своє на ремонтах. Кхм! Гадаю, пані, ви знайшли Бостон дещо відірваним від світу після вашого нью-йоркського сезону?

— Я ніколи не буваю так плідно зайнята, як наодинці з собою, — відказала Компаунд-машина, і голос її, здавалося, лунав з самої середини димаря.

— Авжеж, — стиха кинув зухвалий Поні. — У депо за нею ніхто не тужить.

— Але з моєю конституцією та темпераментом... моя робота в Бостоні... я знаходжу вашу перевагу...

— Що-що? — перепитав товарний «Могул».

— Як на мене, то й простих циліндрів цілком досить.

— Можливо, мені варто було б сказати *faroucherie*, — прошипіла Компаунд-машина.

— Я не визнаю коліс із пап'є-маше, хоч би якої марки вони були, — наполягав «Могул».

Компаунд жалісливо зітхнула і більше не зронила ні слова.

— Усяких типів можна зустріти в цьому світі, чи не так? — мовив Поні. — У цьому весь Массачусетс. Вони ледь рушають, а потім застрягають у «мертвій точці» і звинувачують у всьому манери інших. До речі про Бостон: Команч казав мені вчора ввечері, що в п'ятницю у нього перегрілася букса відразу за Ньютоном. Саме тому, каже він, затримали поштовий потяг. Ну й наплів же цей Команч!

— Якби я почув таке в майстернях, коли мій котел зняли для лагодження, я б і то знав, що це чергова побрехенька Команча, — відрізав приміський паротяг із Нью-Джерсі. — Перегрів букси! Йому! Насправді ж вони причепили зайвий вагон, і він просто зліг на підйомі та завищав. Довелося слати сто двадцять сьомого, щоб витягнув його. То він вигадав перегрів? Минулого разу він казав, що зійшов із рейок! Дивився мені прямо у фару і верз це так холоднокровно, як... як бак із водою під час заморозків. Перегрів букси! Спитайте у сто двадцять сьомого про ті його вигадки. Та Команча просто загнали на запасну колію, а сто двадцять сьомий (він був лютий як біс, бо його витягли з депо о десятій вечора) підчепив потяг і доставив його в Бостон за сімнадцять хвилин. Перегрів букси! Суцільне ошуканство — ось що таке цей Команч.

Тоді «.007» вскочив у халепу по самі колеса, як то кажуть, бо спитав: а що воно таке — отой перегрів букси?

— Пофарбуйте мій дзвоник у небесно-блакитний колір! — вигукнув маневровий Поні. — Зробіть із мене трамвайний паровозик із дерев'яною спідницею навколо коліс! Розберіть мене на брухт і переплавте на механічні іграшки для вуличних торгівців! Тут стоїть восьмиколісний «Американець» і не знає, що таке гаряча букса! Про екстрене гальмування ти теж ніколи не чув, га? І не знаєш, навіщо возиш із собою домкрати? Ти надто невинний, щоб залишати тебе наодинці навіть із власним тендером. Ех ти, платформа порожня!

Перш ніж хтось встиг відповісти, пролунав гуркіт пари, що виривалася назовні, а «.007» ледь не облущив фарбу від чистого сорому.

— Перегрів букси, — почала Компаунд-машина, підбираючи слова так ретельно, наче це було добірне вугілля, — це кара, яку поспіх стягує з недосвідченості. Кхм!

— Гаряча букса! — мовив приміський паротяг із Джерсі. — Це ціна, яку платиш за нестримні перегони. У мене такого вже роки не бувало. Це хвороба, яка зазвичай не чіпає тих, хто ходить на короткі відстані.

— На Пенсільванській дорозі у нас ніколи не буває перегріву букс, — заявив «Консолідація». — Це трапляється в Нью-Йорку — наче отой нервовий розлад.

— Ай, пливи додому на поромі, — кинув «Могул». — Ти думаєш, що раз ти береш підйоми крутіші, ніж дозволено на нашій дорозі, то ти якийсь ангел з Аллеганських гір. Зараз я тобі скажу, що ти... А ось і мої люди. Ну, я не можу затримуватися. Побачимося пізніше, можливо.

Він величаво покотився вперед до поворотного круга і розвернувся, мов військовий корабель на рейді, доки не знайшов свою колію.

— А щодо тебе, ти, яскраво-зелений вертлявий кавнику (це він до «.007»), то йди-но і повчися чогось, перш ніж знатися з тими, хто за тиждень проходить більше миль, ніж ти накрутиш за рік. Дороге — швидкопсувне — ламке — термінове — це все я! Бувай!

— Хай мої трубки тріснуть, якщо це ввічливо стосовно нового члена Братства, — сказав Поні. — Не було ніякої потреби так тебе топтати. Але коли робили «Могулів», про манери забули. Підтримуй вогонь, малюку, і не випускай зайвого диму. Гадаю, ми всі знадобимося за хвилину.

У депо люди розмовляли досить збуджено. Один чоловік у брудному трико заявив, що в нього немає зайвих паротягів для станційних робіт. Інший, із клаптем зім'ятого паперу в руці, сказав, що начальник станції велів передати: якщо той перший бодай слово скаже, то нехай (той перший) краще помовчить. Тоді перший замахав руками й захотів дізнатися, чи не чекають від нього, що він триматиме паротяги у задній кишені штанів. Нарешті підійшов чоловік у чорному сюртуку-сюртуку типу «Принц Альберт», без комірця, з якого аж капало, бо ніч була спекотна, серпнева; він заявив, що буде так, як він сказав. І після суперечки між цими трьома паротяги почали роз'їжджатися — спершу Компаунд, потім «Консолідація», а за ними й «.007».

Глибоко в душі, у самій своїй топці, «.007» плекав надію, що як тільки випробування закінчатся, його виведуть під пісні та вигуки й причеплять до зелено-шоколадного кур'єрського потяга із закритими переходами. Він уявляв, як опиниться під опікою відважного й шляхетного машиніста, який поплескає його по спині, просльозиться і назве своїм «арабським скакуном». (Хлопці в майстернях, де його збудували, полюбляли читати дивовижні оповідки про залізничне життя, і «.007» очікував, що все буде саме так, як він чув). Але на цих гучних, гуркотливих, залитих електричним світлом станційних коліях щось не було видно кур'єрських потягів, а його машиніст лише процідив:

— Ну і що це за дурнуватий інжектор Юстіс вліпив на цю машину цього разу? — він із сердитим клацанням перекинув важіль, вигукуючи: — Я що, маю маневрувати на цій штуці, га?

Чоловік без комірця витер піт з голови й відказав, що при нинішньому стані станції, вантажів та всього іншого машиніст буде маневрувати й маневрувати, аж поки сонце не зіjde. «.007» обережно рушив уперед; серце його калатало в самому ліхтарі, він так нервував, що від брязкоту власного дзвона ледь не зіскочив із рейок. Перед ним і позаду нього махали ліхтарями або ж підіймали й опускали їх; а з усіх боків, на шість колій углиб, ковзаючи вперед і назад із гуркотом зчіпок та вереском ручних гальм, стояли вагони — більше вагонів, ніж «.007» міг собі уявити. Там були нафтові цистерни, вагони з сіном, вагони для худоби, повні ревучих звірів, вагони з рудою та вагони з картоплею, посеред яких стирчали краї пічних труб; вагони-льодовні та холодильники, з яких на колії капала крижана вода; вентилязовані вагони для фруктів та молока; платформи з вантажівками, набитими ринковим крамом; платформи, завантажені жниварками та снопов'язалками — червоними, зеленими й золотистими у світлі шиплячих електричних ліхтарів; платформи, високо закладені міцно пахучими шкурами, приємними ялиновими дошками або зв'язками ґонту; платформи, що рипіли під вагою тридцятитонних

виливків, кутників та ящиків із заклепками для якогось нового мосту; і сотні, сотні, сотні закритих товарних вагонів — завантажених, замкнених і закрейдованих.

Люди — розпашілі й сердиті — повзали між тисячами коліс і під ними; люди на ходу застрибували в його кабіну, коли він на мить зупинявся; люди сиділи на його путеочиснику, коли він ішов уперед, і на тендері, коли він повертався назад; і цілі полки людей бігали по дахах товарних вагонів поруч із ним, закручуючи гальма, розмахуючи руками й вигукуючи дивні речі.

Його підштовхували вперед по футу за раз, крутили назад на чверть милі, так що задні колеса цокотіли й бряжчали; різко кидали на стрілку (станційні стрілки дуже короткі й незручні), притискали до вагонів компанії «Red D» або «Merchants' Transport», і він, не маючи жодного уявлення про вагу за своєю спиною, щоразу рушав заново. Коли вантаж уже добре розганявся, три або чотири вагони відчіпляли, і «.007» рвався вперед, але його тут же зупиняли, і він лише гикав на гальмах. Потім він чекав кілька хвилин, спостерігаючи за мерехтінням ліхтарів, оглушений брязкотом дзвонів, із запамороченням від нескінченного руху вагонів; його гальмівна помпа важко дихала, роблячи сорок тактів на хвилину, передня зчіпка звисала на путеочиснику набік, наче язик втомленого пса, а сам він увесь був укритий напівзгорілим вугільним пилом.

— Не так воно просто маневрувати з тендером із прямою спинкою, — мовив його маленький друг із депо, проносячись мимо підтюпцем.

— Але ти тримаєшся досить непогано. Бачив колись маневри поштовхом? Ні? Тоді дивись на мене.

Поні тягнув десяток важких платформ. Раптом він відірвався від них із різким «Пфуть!». Попереду в тіні розійшлася стрілка; він пірнув у неї, як кролик, вона клацнула за ним, і довга вервечка дванадцятифутових штабелів лісу покотилася за інерцією прямо в обійми великого магістрального паротяга, який підтвердив отримання сухим виттям.

— Мій машиніст вважається найспритнішим на станції в цій справі, — сказав Поні, повернувшись. — Хоча мене аж у дрижаки кидає, коли якийсь інший дурень намагається це повторити. Ось де стає в пригоді моя коротка колісна база. Тобі б, швидше за все, знесло тендер, якби ти спробував таке.

«.007» не мав подібних амбіцій і так про це і сказав.

— Ні? Звісно, це не твоя постійна робота, але скажи-но, хіба це не цікаво? Ти вже бачив начальника станції? Ну, це найвеличніша людина на землі, і не забудь про це. Коли ми закінчимо? Та ніколи, малюку, тут завжди так, вдень і вночі — у неділі й у будні. Бачиш отой товарняк на тридцять вагонів, що заходить на четверту, ні, на п'яту колію? Там усе впереміш, його прислали сюди, щоб сортувати в окремі потяги. Ось чому ми відчіпляємо вагони один за одним.

Він з силою штовхнув вагон, що прямував на захід, і відскочив назад із коротким пирханням від подиву, бо вагон виявився старим знайомим — товарним вагоном компанії М.Т.К.

— Хай піднімуть мої колеса домкратом, та це ж Бездомна Кейт! Ну що, Кейт, ніяк не повернешся до своїх? З твоєї дороги вже сорок шукачів за тобою ганяються, якщо не більше. Хто тебе зараз тримає?

— Якби ж я знала, — заскиглила Бездомна Кейт. — Моє місце в Топіці, але я була в Сідер-Рapidс, була у Вінніпезі, була в Ньюпорт-Ньюс; проїхала всю стару

Атланту й Вест-Пойнт; і в Баффало була. Може, опинюся в Гаверстро. Я в дорозі всього десять місяців, але я так хочу додому — просто серце крається, як хочу додому.

— Спробуй Чикаго, Кейті, — порадив маневровий паротяг, і пошарпаний старий вагон, підстрибуючи, покотився колією. — Я хочу бути в Канзасі, коли зацвітуть соняшники.

— Станція повна таких Бездомних Кейт та Блукаючих Віллі, — пояснив він для «.007». — Я знав одну стару платформу з Фітчбурга, яка блукала сімнадцять місяців; а один із наших зник на п'ятнадцять, перш ніж ми натрапили на його слід. Не знаю достеменно, як наші люди це влаштовують. Обмінюються ними, мабуть. У будь-якому разі, я свій обов'язок виконав. Вона на шляху до Канзасу через Чикаго; але б'юся на котел води, що її там затримують, поки одержувачу не буде зручно, а восени пришлють її нам назад із пшеницею.

Саме тоді повз них пройшов пітсбурзький «Консолідація» на чолі дюжини вагонів.

— Я їду додому, — гордовито кинув він.

— Не запхаєш ти всі дванадцять на пором! Розділи їх навпіл, німчику! — крикнув Поні. Але саме «.007» подали задом до останніх шести вагонів, і він ледь не вибухнув від подиву, коли збагнув, що заштовхує їх на величезний паром. Він ніколи раніше не бачив глибокої води й затремтів, коли платформа відійшла, залишивши його візки всього за шість дюймів від чорного глянцевого припливу.

Після цього його поквапили до вантажного депо, де він побачив начальника станції — невисокого блілого чоловіка у сорочці, штанях та капцях. Той дивився зверху на море возів, натовп крикливих візників та ескадрони коней, що задкували, поверталися, пріли та викрешували копита іскри.

— Це вози відправників розвантажуються на приймальні фури, — благоговійно мовив малий паротяг. — А йому байдуже. Нехай собі лаються. Він — Цар, Король, Хазяїн! Він каже «Будь ласка», і тоді вони стають на коліна й моляться. Треба витягнути ще три чи чотири вервечки сьогоdnішнього вантажу, перш ніж він зможе зайнятися ними. Коли він отак змахує рукою — відбуваються дива.

Вервечка завантажених вагонів вислизнула колією, а їхнє місце зайняла черга порожніх. Тюки, ящики, скрині, глеки, бутлі, кошики, футляри та пакунки летіли в них із вантажного депо, наче вагони були магнітами, а речі — залізними ошурками.

— Кі-я! — верескнув малий Поні. — Хіба це не чудово?

Багровий від люті візник проклав собі шлях до начальника станції й почав тицяти кулаком йому під ніс. Начальник станції навіть не підвів очей від стосу вантажних розписок. Він лише злегка зігнув вказівний палець, і високий юнак у червоній сорочці, що безтурботно стояв поруч, ударив візника під ліве вухо так, що той упав, здригаючись і крекчучи, на тюк сіна.

— Одинадцять, сім, дев'яносто сім, L.Y.S.; чотирнадцять нуль-нуль три; дев'ятнадцять тринадцять; один-один чотири; сімнадцять нуль двадцять один M.B.; і ті десять, що на захід. Усі прямі, крім двох останніх. Відчепіть їх на розв'язці. І все буде гаразд. Тягніть цю вервечку. Начальник станції своїми лагідними блакитними очима подивився поверх галасливих візників на воду в місячному сяйві й промугикав:

Все світле та прекрасне,
Створіння великі й малі,
Все мудре та дивовижне —
Господь створив на землі!

«.007» витягнув вагони й передав їх звичайному магістральному паротягу. Ніколи в житті він не почувався таким знесиленим.

— Дивно, чи не так? — мовив Поні, пирхаючи на сусідній колії. — Ми з тобою, якби цей чоловік потрапив нам під буфери, розтерли б його на червоне шмаття і не помітили б, що зробили; але він там... і пара в його котлі гуде так страшенно тихо...

— Я знаю, — відповів «.007». — Мені здається, ніби я скинув вогонь і холону. Він — найвеличніша людина на землі.

Зараз вони були на далекій північній околиці станції, під сигнальною вежею, і дивилися вниз на чотириколіїну магістраль. Бостонська Компаунд-машина мала тягнути потяг «.007» до якоїсь далекої північної розв'язки по кепському полотну, і вона вголос оплакувала дев'яностошестифунтові рейки дороги Бостона й Олбані.

— Ви молоді, молоді, — кашляла вона. — Ви не усвідомлюєте своєї відповідальності.

— Усвідомлює, — різко обірвав Поні, — але він не лягає під нею.

Потім, випустивши струмінь пари вбік, точнісінько як грубіян, що спльовує, додав:

— Там за нею вантажу щонайбільше на п'ятнадцять тисяч доларів, а вона носить з ним, наче там на сто тисяч — точнісінько як той «Могул». Пробачте, пані, але ваша колія вільна... Вона знову застрягла в «мертвій точці» — хоча її спеціально будували так, щоб цього не траплялося.

Компаунд-машина поповзла через колії по довгій косій лінії, страшенно стогнучи на кожній стрілці й рухаючись, мов корова в кучугурі. На станції запала коротка тиша, коли зникли її хвостові вогні; стрічки стрілок чітко замкнулися, і здавалося, всі чогось чекають.

— А тепер я покажу тобі дещо вартісне, — сказав Поні. — Коли «Пурпуровий Імператор» не приходить вчасно, це вже привід змінювати Конституцію. Перший удар дванадцятої — це...

— Бум! — пролунав годинник на великій станційній вежі, і десь далеко «.007» почув повнозвучне, вібруюче «Я! Я! Я!». Ліхтар замиготів на горизонті, наче зірка, перетворився на сліпуче сяйво і з улюлюканням злетів на гуркітливую колію під переможну пісню щасливого велетня:

З міхнай — гігнай — штінґаль! Я! Я! Я!
Айн — цвай — драй — Муттер! Я! Я! Я!
На шпиль вона злетіла,
Людей затремтіти змусила,
Співаючи міхнай — гігнай — штінґаль! Я! Я!

Останнє зухвале «я! я!» пролунало вже за півтори милі від пасажирського вокзалу; але «.007» встиг на мить побачити чудовий шестиколісний гоночний паротяг, що тягнув гордість і славу дороги — золочений «Пурпуровий Імператор»,

експрес мільйонерів, що прямував на південь, відкидаючи милі за плече, наче тесляр знімає стружку з м'якої дошки. Все інше злилося у марево темно-бордової емалі, смугу білого світла від електрики у вагонах та блиск нікельованих поручнів на задній платформі.

— Ох! — тільки й мовив «.007».

— Сімдесят п'ять миль на годину на цих п'яти милях колії. Кажуть, там є ванни, перукарня, телеграфний апарат, бібліотека — і все інше під стать. Так, пане; сімдесят п'ять на годину! Але в депо він розмовлятиме з тобою так само просто, як і я. А я — хай йому грець, моїй колісній базі! — я б просто вилетів із рейок на половині його ходу. Він — магістр нашої Ложі. Найшановніший у нашому домі. Якось я вас познайомлю. Його варто знати! Та й небагато хто зможе заспівати ту пісню.

«.007» був занадто переповнений почуттями, щоб відповісти. Він не чув розлюченого калатання телефонних дзвоників у сигнальній вежі, не чув і чоловіка, який висунувся з вікна й гукнув машиністу «.007»:

— Пара є?

— Вистачить, щоб прогнати її хоч на сто миль звідси, якби була потреба, — відказав машиніст, який належав до майстрів великої дороги й терпіти не міг маневрів на станції.

— Тоді рушайте. «Летючий Товарний» зійшов із рейок за сорок миль звідси, пів сотні родів колії переорано. Ні, ніхто не постраждав, але обидві колії заблоковані. На щастя, аварійний вагон та кран на цьому кінці станції. Бригада підійде за хвилину. Швидше! Колія ваша.

— Ну, я б сам себе відлупцював, — мовив Поні, коли «.007» із гуркотом причепили до похмурого й брудного вагона, схожого на кондукторський, але набитого інструментами, а за ним — платформу та кран.

— Кожному своє, малюку, але тобі пощастило. Вони штовхають аварійний вагон попереду. Тепер не хвилюйся. Твоя колісна база втримає тебе на рейках, а поворотів там вартих уваги немає. О, ледь не забув! Команч казав мені, що там є одна ділянка з «зубчастими» рейками, де тебе може трохи потрусити. П'ятнадцять із половиною миль звідси, після підйому біля переїзду Джексона. Упізнаєш те місце за фермою, вітряком та п'ятьма кленами на подвір'ї. Вітряк на захід від кленів. І посеред тієї ділянки є вісімдесятифутовий залізний міст без охоронних рейок. Побачимося. Хай щастить!

Перш ніж він встиг до ладу збагнути, що сталося, «.007» уже летів колією у німу темряву світу. Тоді його посіли нічні страхи. Він згадав усе, що коли-небудь чув про зсуви ґрунту, нанесені дощем валуни, повалені дерева та заблукалу худобу, згадав усе, що Бостонська Компаунд-машина казала про відповідальність, і ще багато чого, що народилося в його власній голові. Вельми тремтячим голосом він дав свисток перед своїм першим залізничним переїздом (подія в житті паротяга!), і його нерви аж ніяк не заспокоїлися від вигляду ошалілого коня та блілого чоловіка в легкому екіпажі менш ніж за ярд від його правого плеча. Тоді він переконався, що точно зіскочить із рейок; відчував, як гребені його коліс насідають на рейку на кожному повороті; знав, що на першому ж підйомі він ляже, як це зробив Команч біля Ньютона. Він пролетів спуск до переїзду Джексона, побачив вітряк на захід від кленів, відчув, як під ним пружинять погано прокладені рейки, і вкрився великими

краплями поту по всьому котлу. При кожному поштовху йому здавалося, що зламалася вісь; а вісімдесятифутовий міст без охоронних рейок він проскочив, наче загнаний кіт по верхівці паркана. Потім мокрий листок прилип до скла його переднього ліхтаря й кинув рухливу тінь на колію, так що паротягу здалося, ніби то якась маленька тваринка танцює попереду, і вона буде м'якою, якщо він її переїде; а будь-що м'яке під ногами лякає паротяга так само, як і слона.

Але люди позаду здавалися цілком спокійними. Аварійна бригада безтурботно переходила з кондукторського вагона на тендер і навіть жартувала з машиністом; він чув човгання ніг по вугіллю та уривок пісні, щось на кшталт цього:

Хай штати зачекають,
І пошта запізниться,
Бо вантажний десь у полі догори дном лежить.
Інструменти ми зібрали, кран до нас уже прип'яли —
Дайте шлях рятувальній бригаді в цю ж мить! (Та-ра-ра!)
Шлях рятувальній бригаді!

— Слухай! Юстіс знав, що робить, коли проектував цю машину. Вона просто звір. Та ще й новенька.

— Пфу! Хе! Справді нова. Це не фарба пахне. Це... Пекучий біль пронизав праве заднє колесо «.007» — калічний, гострий біль.

— Оце, — подумав «.007», летячи вперед, — і є перегрів букси. Тепер я знаю, що це означає. Гадаю, я розвалюся на шматки. І це ж мій перший вихід на велику дорогу!

— Перегрілася трохи, га? — наважився зауважити кочегар машиністу.

— Витримає, скільки нам треба. Ми майже на місці. Гадаю, вам, хлопці, краще перебратися у свій вагон, — мовив машиніст, тримаючи руку на важелі гальма. — Я бачив, як людей звідси зносило...

Але бригада кинулася геть зі сміхом. У них не було жодного бажання опинитися викинутими на колію. Машиніст напівповернув кисть, і «.007» відчув, як його колеса немов пришпилили до рейок.

— Ну, ось воно! — вигукнув «.007», заверещавши на всю міць, і понісся юзом, наче сани. На мить йому здалося, що він просто вирветься зі свого шасі. — Це, мабуть, і є те екстрене гальмування, з якого Поні з мене глузував, — прохрипів він, щойно зміг знову міркувати. — Перегрів букси — екстрене гальмування. Обидва болять; зате тепер я зможу дати відсіч у депо.

Він зупинився, увесь шиплячи від жару, за кілька футів від того, що лікарі назвали б «складним роздробленим переломом» вагона. Його машиніст став на коліна біля коліс, але він не називав «.007» своїм «арабським скакуном» і не плакав над ним, як це робили машиністи в газетах. Він просто вилаяв «.007» на чому світ стоїть, витяг цілі ярди обвугленого бавовняного клоччя з-під осей і висловив сподівання, що колись упіймає того ідіота, який його туди напхав. Більше на паротяг ніхто не звертав уваги, бо Еванс, машиніст «Могула», з подряпаною головою, але дуже лютий, при світлі ліхтаря демонстрував понівечений труп худенької синьої свині.

— Це навіть не була пристойна свиня, — казав він. — Так, підсвинок.

— Це найнебезпечніші звірі, — мовив хтось із бригади. — Потрапляють під путеочисник і просто скидають тебе з колії, чи не так?

— Чи не так?! — заревів Еванс, який був рудоволосим валлійцем. — Ви говорите так, ніби мене свині збивають кожного клятого дня на тиждень. Я не збираюся товаришувати з усіма цими бісовими напівголодними підсвинками в штаті Нью-Йорк. Атож! Так, це він — і подивіться, що він наробив!

Як на одне заблукале поросся, це була чимала нічна робота. Здавалося, «Летючий Товарний» розлетівся в усіх напрямках, бо «Могул» підскочив на рейках і пробіг по діагоналі кілька сотень футів справа наліво, тягнучи за собою ті вагони, що зважилися піти за ним. Деякі не зважилися. Вони поламали зчіпки й полягли, а задні вагони просто перекотилися через них. У цій грі вони переорали, знесли й покрутили добрячу частину лівої колії. Сам «Могул» зачвалав у кукурудзяне поле і там завмер на колінах; химерні гірлянди зелені обмоталися навколо його кривошипів; путеочисник був забитий важкими грудками землі, на яких п'яно хиталася кукурудза; вогонь у топці був закиданий брудом (Еванс зробив це, щойно опритомнів); а його розбитий передній ліхтар був на чверть повний напівзгорілої мошкари. Тендер засипав його вугіллям, і паротяг скидався на нікчемного буйвола, який намагався викачатися в бакалійній крамниці. Бо по всьому краєвиду з розбитих вагонів було розкидано друкарські машинки, швейні машини, велосипеди в ящиках, партію посрібленої імпоротної зброї, французькі сукні та рукавички, дюжину майстерно виточених камінних полиць із твердого дерева, п'ятнадцятифутовий нафтовий катер із міцним латунним ліжком, що зім'ялося навколо його носа, ящик із телескопами та мікроскопами, дві труни, коробку найкращих цукерок, позолочені молочні продукти, масло та яйця, перетворені на омлет, розбиту коробку з дорогими іграшками та ще кілька сотень інших предметів розкоші. Звідкись набіг табір волюг і великодушно зголосився допомогти бригаді. Тож гальмівники, озброєні шкворнями зчіпок, почали патрулювати з одного боку, а кондуктор вантажного потяга та кочегар — з іншого, тримаючи руки в задніх кишенях штанів.

Довгобородий чоловік вийшов із будинку за кукурудзяним полем і сказав Евансу, що якби аварія сталася трохи пізніше в цьому році, вся його кукурудза згоріла б, і звинуватив Еванса в необережності. Потім він кинувся навтьоки, бо Еванс кинувся за ним по п'ятах, горлаючи:

— Це його клята свиня зробила! Його свиня! Дайте я його вб'ю! Дайте вбити!

Аварійна бригада зареготала, а фермер висунув голову з вікна й заявив, що Еванс — зовсім не джентльмен.

Але «.007» був дуже серйозний. Він ніколи раніше не бачив аварій, і це його налякало. Бригада все ще сміялася, але водночас вони працювали, і «.007» забув про жах від подиву, спостерігаючи, як вони дають раду з товарним «Могулом». Навколо нього копали заступами; під колеса підкладали шпали, а під нього самого — домкрати; його обіймали ланцюгами крана й «поскотали» ломачами, поки «.007» чіпляли до розбитих вагонів і відтягували їх задом, доки не розривався вузол або поки вагони не скочувалися з колії. До світанку вже працювало тридцять чи сорок чоловік, замінюючи та вбиваючи шпали, вимірюючи колію та забиваючи костилі. З настанням дня всі вагони, що могли рухатися, пішли далі під опікою іншого паротяга; колію звільнили для руху; і «.007» дюйм за дюймом перетягнув старого

«Могула» через невеликий настил зі шпал, аж поки гребені його коліс знову не вчепилися в рейку, і він не осів із металевим брязкотом. Але його дух був зламаний, а мужність зникла.

— Це навіть не була свиня, — сумно повторював він, — це був підсвинок; і ти... саме ти з-поміж усіх мав допомагати мені знову встати на ноги.

— Але як же воно взагалі сталося на такій довгій дорозі? — спитав «.007», просто-таки шиплячи від цікавості.

— Сталося! Та нічого не сталося! Воно просто прийшло! Я налетів прямо на нього відразу за тим останнім поворотом — думав, то скунс. Так, він був саме такий малий. Він і писнути встиг лише раз, як я відчув, що мої передні візки піднялися (він закотився прямо під путеочисник), і я вже ніяк не міг знову вчепитися за колію. Мене просто вивернуло геть. Потім я відчув, як він прослизнув, увесь такий слизький, під моє ліве тягове колесо, і — о, святі Котли! — воно злетіло з рейки. Я чув, як мої гребені черкають по шпалах, а наступної миті я вже витанцьовував у кукурудзі, мій тендер висипав вугілля прямо в кабінку, а старий Еванс лежав нерухомо й стікав кров'ю переді мною. Трусонуло? Та в мені немає жодної розпірки, жодного болта чи заклепки, які б не вискочили з м'ясом.

— Гм! — мовив «.007». — А скільки, по-твоєму, ти важиш?

— Без цих кусків багнюки в мені добрих сто тисяч фунтів.

— А той підсвинок?

— Вісімдесят. Ну, нехай сто фунтів від сили. Ціна йому — доларів чотири з половиною. Хіба це не жахливо? Хіба від такого не може статися нервовий розлад? Це ж просто паралізує! Ну от, я якраз виходив із того повороту... — і «Могул» почав розповідати все спочатку, бо був вельми сильно вражений.

— Ну, гадаю, таке трапляється в нашій роботі, — заспокійливо мовив «.007», — і... і в кукурудзяне поле падати досить м'яко.

— Якби це був шістдесятифутувий міст, і я міг би злетіти у глибоку воду, вибухнути й убити обох людей, як це робили інші, я б і не зважав; але вилетіти в кювет через підсвинка — та ще щоб ти мене витягав — у кукурудзяному полі — і щоб старий гречкосій у нічній сорочці кляв мене так, наче я хворий ломовий кінь! О, це жахливо! Не кличте мене «Могулом»! Я — швейна машина. В депо з моєї пісочниці всі глузуватимуть.

І «.007», чия букса вже охолола, а досвід неабияк зріс, повільно потягнув товарний «Могул» до депо.

— Гей, старий! Цілу ніч десь вештався, га? — мовив нестримний Поні, який щойно змінився з чергування.

— Ну, мушу сказати, вигляд у тебе відповідний. Дороге — швидкопсувне — ламке — термінове — це все ти! Йди в майстерні, витягни те листя з волосся і попроси, щоб тебе полили зі шланга.

— Облиш його, Поні, — суворо сказав «.007», поки його розвертали на поворотному крузі, — бо я тобі...

— Не знав, що цей старий селяк — твій особливий друг, малюку. Минулого разу, як я вас бачив, він не був надто ввічливим до тебе.

— Я знаю; але відтоді я бачив аварію, і від цього з мене ледь фарба не облазить. Я не збираюся ні з кого глузувати, поки в мені є пара — принаймні з тих, хто новий у справі й прагне вчитися. І зі старого «Могула» я теж не сміятимуся, хоч

я і застав його в гірляндах із кукурудзи. То був маленький підсвинок — навіть не кабан — просто підсвинок, Поні, не більший за грудку антрациту, я сам бачив, — а наробив такого безладу. Гадаю, кожен може зійти з рейок.

— Вже з'ясував це, га? Що ж, непоганий початок. Це був «Пурпуровий Імператор» із його високою, герметичною, заклопоноженою кабіною та зеленими оксамитовими подушками; він чекав, поки його почистять перед завтрашнім вильотом.

— Дозвольте мені познайомити вас, панове, — сказав Поні. — Це наш «Пурпуровий Імператор», малюку, яким ти захоплювався і, правду кажучи, заздрив йому вчора ввечері. А це, вельмишановний пане, наш новий брат, у якого майже всі милі ще попереду, але, наскільки це може зробити брат-послушник, я за нього ручаюся.

— Радий знайомству, — мовив «Пурпуровий Імператор», окинувши поглядом переповнене депо. — Гадаю, нас тут достатньо, щоб утворити повне зібрання. Кхм! Силою влади, наданої мені як Главі Дороги, цим я оголошую і проголошую номер «.007» повноправним і прийнятим Братом Об'єднаного Братства Паротягів, і як такий він має право на всі привілеї майстерень, стрілок, колій, заправних баків та депо в межах моєї юрисдикції, у ступені Вищого Летуна, оскільки мені добре відомо і достовірно повідомлено, що наш Брат пройшов сорок одну милю за тридцять дев'ять із половиною хвилин, виконуючи місію милосердя до страждених. У слушний час я особисто передам тобі Пісню та Сигнал цього ступеня, за якими тебе впізнаватимуть навіть у найтемнішу ніч. Займай своє стійло, новоприйнятий Брате серед Паротягів!

.....

Тепер у найтемнішу ніч, як і казав «Пурпуровий Імператор», якщо ви станете на мосту над товарною станцією, дивлячись униз на чотириколіїну магістраль, о другій годині тридцять хвилин за опівночі — ні хвилиною раніше, ні хвилиною пізніше — коли «Біла Міль», що бере на себе частину вантажу «Пурпурового Імператора», мчить на південь зі своїми сімома кремово-білими вагонами із закритими переходами, ви почуєте, як станційний годинник відбиває півгодини, далекий звук, схожий на бас віолончелі, а потім, по сто футів на кожне слово:

З міхнай — гігнай — штінґаль! Я! Я! Я!
Айн — цвай — драй — Муттер! Я! Я! Я!
На шпиль вона злетіла,
Людей затремтіти змусила,
Співаючи міхнай — гігнай — штінґаль! Я! Я!

Це «.007» проходить свої сто п'ятдесят шість миль за двісті двадцять одну хвилину.

01.08.1897 р.
Scribner's Magazine

Переклад українською: А. Невідомий, 2026 р.